

2025. szeptember 15. péntek – 5785. év 21.

www.frankel.hu

péntek 18:30 | gy. gy. 19:38 | szombat 10:00 | havdala 20.44 |

83/1

ÉKEV

(V. Mózes 7.12. – 11.25.)

עֶקֶב

A sivatagi vándorlás eseményeit sorolja Mózes. Felsorolja azt a hét kiemelt növényt, amelynek termése az Igéret földjének nevezetessége, az utóáldás eredetéről értekeznek, amelyből hármat alkottak bölcseink.

Sarok. Tartalmát a kommentár úgy magyarázza, hogy a jelentéktelennek tűnő parancsolatokat is, amelyeket az ember a sarkával tapos, figyelemre sem méltat, be kell tartani, mert akkor, és csak akkor következnek a felsorolt jutalmak “és szeretni fog téged, megáld és megsokasít, megáldja méhed gyümölcsét, és földed gyümölcsét, gabonádat, mustodat és olajodat... nem lesz közötted magtalan férfi, és magtalan nő, sem meddő barmaid között.” A sivatagi vándorlás eseményeit sorolja Mózes. Egyik mondata így hangzik: “Ruhád nem kopott le rólad és lábad nem dagadt meg ebben a negyven évben”. Sokak szerint ezt jelképesen kell érteni, mások azt mondják, értelmezzük szó szerint. A sivatagi körülmények között nehéz volt szőni-fonni, ezért a ruha mindig friss és ép maradt, együtt nőtt gazdájával, akár csak lábán a saru. A szidra, miután felsorolja azt a hét kiemelt növényt, amelynek termése az Igéret földjének nevezetessége: búza, árpa, szőlő, füge, gránátalma, olaj, datolya, leír egy mondatot, amelyet pontosan szeretnénk idézni. “És enni fogsz és jól fogsz lakni és áldani fogod az Ö...valót, a Te Istenedet.” A bölcsek e mondatból következtették ki az utóáldás, az étkezés utáni hálaáldás parancsát. Három fajta utóáldást alkottak bölcseink. Egyiket a kenyér élvezete után, ennek neve: Asztali áldás, héberül Birkát há mázon. A hét növény, illetve az abból készült étel fogyasztása után mondjuk az utóáldási valamint minden más után, egy hála mondatot recitálunk.

Hetiszakaszunk folytatja Mózes történelmi áttekintését a múltból, a pusztai vándorlásról. Az előző beszédekben a kémek küldetéséről és azt követő Mózes elleni lázongásokról volt szó. Meg kellett magyarázni a népnek miért vándorolt 40 évig a pusztában. Aktuális szakaszunk az arany borjú vétkét emeli ki, hogy a honfoglalás előtt álló nép szakítson végleg az egyiptomi állatkultusszal. Nem mulasztja el Mózes emlékeztetni a népet arra is, hogy csak az ő imája háritotta el Izráelről Isten haragját és tette lehetővé a két új kőtábla megírását Szináj hegyén. A Tóra a „bevésés” szót használja a Tízparancsolat köre való írására. A Midrás a „charut” (vésés) szót más pontozással „chérut” -nak olvassa mondván, hogy a tíz ige betartása jelenti a szabadságot. Legfőbb témája a hetiszakasznak Erec Jisráél dicsérete mind fizikai, mind szellemi szempontból. Fizikai értelemben „tejjel-mézzel folyó ország” Izráel öröksége. Hét nevezetes terméke búza, árpa, szőlő, füge, gránátalma, olaj és datolya. De vas és réz is az ország terméke, ahol nem szűkölködék az ember kenyérben. De a bőségért Istent kell áldani, és nem büszkélkedni saját erővel. „Ettél és jól laktál, áldd az Örökkévaló Istenedet.” Mózes megemlíti a „kiválasztottság” fogalmát is. Izráel kis nép, nem nagysága, ereje miatt választatott ki, „nem a népek közötti nagyság miatt választott ki Isten, mert ti vagytok a legkisebbek közöttük”. „Isten megőrizte az Atyáknak tett esküjét és kedvelt titeket. Így azt kéri tőletek, hogy féljétek az Örökkévalót, szeressétek és járjatok az Ő útjain”. A kiválasztottság nem több jogot, hanem több kötelességet rótt Izráelre! „Csak titeket emeltelek ki a népek közül, ezért rovom fel összes bűneiteket” – mondotta a próféta. Melyek Isten útjai, miket Izráelnek követnie kell? Segíteni az özvegyet és árvát, támogatni az idegent, sőt szeretni őt, „mert idegenek voltatok Egyiptomban”. Ember és ember közti viszonyról kell Izráelnek példát mutatnia más népek számára is. A mózesi tanítás alapján a zsidó vallás humanista törvények kerete, és csak e keret betartása ad értéket az Isten és Ember közötti kapcsolatnak, áldozatnak, ünnepnek, imának. Hillél tanítása: „Mit magadnak nem akarsz, ne tedd másnak” – ez a Tóra lényege amit „egy lábon állva” is meg lehet tanulni. Az ország, melyet Izráel elfoglalni készül, szintén „kiválasztott” szent föld. „Isten szeme van rajta az év elejétől az év végéig”. Ezért Erec Jisráél nem tűri a benne lakók bálványimádását, utálatos cselekedeteit. Miként „kiokádja” a Kánaániták romlottságát, úgy nem tűri majd Izráelt sem, ha az őslakók nyomdokain halad. Izráel joga az országra csak akkor érvényes, ha hű Istenéhez és annak törvényeihez. A hetiszakasz említi az egyiptomi kivonulásra emlékeztető rituális törvényeket. A „Mezuza” és a „Töfillin” pergamentjára írott szövegek nemcsak a Sömá Jisráél hitvallására, de a szolgaságra emlékeztető és az ország öröklési jogát magába foglaló szöveget is tartalmazza. „Hogy hosszú életűek legyetek ti és gyermekeitek azon a földön amit Isten esküvel ígért apáitoknak”. E szövegeket a minden napi imában mondjuk reggel és este. Az öröklendő ország, az Igéret Földje határait is megjelöli Mózes a heti szakaszban. „Lebanontól a pusztáig, az Eufrátesz folyótól a Vörös tengerig legyen határotok”

Nem azért kell helyesen élni a smá második paragrafusa szerint, mert különben baj lesz, de minden döntésnek messzeható, elsőre, közvetlenül esetleg nem is látható következményei lehetnek. Semmi sem mindegy. Él úgy, mintha Isten mindig Rád figyelne, mert mindig Rád figyel. Ebben a hetiszakaszban található a smá Jisráél, Izrael hitvallásának második része, amelyben arról számol be Mózes, mi történik majd Izrael népével, ha megfelelnek a honfoglalás után Istenről. A smá második szakasza a figyelmetlenül olvasó modern ember számára kellemetlen. A modern erkölcsi önmegértésben az erkölcsi függetlenség, a szándékletika felértékelődött: annak megítéléséhez, hogy erkölcsösen viselkedtünk-e, úgy szoktuk hinni, elsősorban a szándékunkat kell ismerni.

Ha tehát jutalmat ígér Isten arra az esetre, ha betartjuk a törvényeit, haszonlesőkké tesz minket, akik csak a jutalom reményében követjük Őt. Úgy érezzük, hogy Isten kiskorúsít bennünket és ezt felvilágosodott emberként nem szeretjük. Ezért – emlékeztet Asher Lopatin rabbi – a reformzsidó közösségeknek szokása, hogy nem szerepeltetik a smá második paragrafusát imakönyveikben. Lopatin szerint azonban van jobb megoldás a zsidó vallásgyakorlat központi szövegének szimpla kiradírozásánál. Figyelmesebben olvasva ugyanis egyszerűen azt az üzenetet közvetíti a szöveg, hogy minden döntésünknek súlyos és hűsbavágó következményei lehetnek, hogy egyáltalán nem mindegy semelyik hétköznapi döntésünk, még ha néha úgy is tűnik, vagyis hogy nem lehet elbliccelni az életet, bele kell állni. A legkézenfekvőbb példa nyilván az evésé, az, hogy mit eszünk, inkább tűnik érdektelen magánügynek, mint súlyos erkölcsi döntésnek. A judaizmus ezt nagyon nem így gondolja, aprólékos gondossággal szabályozza, mit lehet enni és mit nem. Ez elég sokáig értelmetlen, üres rituálénak, bigott kukacoskodásnak tűnhetett. Ma látjuk igazán, hogy lehet ebben valami, ma, amikor az, hogy mit veszünk meg a boltban és milyen csomagolásban, közvetlenül a Föld közeljövőjéről szóló döntésként mutatkozik meg. Az, hogy vannak magasabb szempontok a fogyasztásnál, a szintén ebben a hetiszakaszbán található híres idézetből is kiderül: „nem csak kenyérrel él az ember, hanem Isten tanításával is”. Azért lehet annyira ismerős, mert a názáreti Jézus is idézte a Tórából az evangéliumokban. A smá második része, ha odafigyelünk rá, szintén kellemetlennek is tűnhet: nyomasztó, hogy minden hétköznapi, banális rutinunk hirtelen erkölcsi felelősségként kezd ránk nehezedni. Másfelől viszont azt jelzi, hogy élni nagyon nem mindegy, vagyis véget nem érő lehetőség és esély, ha nem volna elrontható, esély sem lenne. Ha nem mindegy az élet, akkor értelme van, akkor van értelme. Csak akkor, ha egyetlen pillanata sem mindegy. Lopatin rabbi nem csak a Smá második paragrafusa kapcsán tanít a Tóra hagyományának örök elevenségéről, arról, hogy kár kidobni a Tóra szövegét ahelyett, hogy megértenénk, hogyan szól ma hozzánk. Ő az amerikai „nyitott ortodoxia” egyik legfontosabb rabbija is, az első ortodox rabbinő, Sarah Hurwitz fontos tanítója. Mert nem úszhatjuk meg az életet valódi és felelős döntések nélkül, nem szabad úgy elmennünk a világról, hogy ne tegyük előtte kicsit jobbat.

Gárdos Bernadett: Számomra az idézett szöveg legfontosabb gondolata, hogy az Örökkévalóval való mély és valódi kapcsolatot csak szabad ember tud kialakítani, és ez a szabadság nem pusztán a szolgaság állapotának megszűnését, hanem az egyén és a közösség lelki-szellemi felnőtté válását jelenti. Teljes szívvel, egész lényével csak felnőtt és szabad ember tud elköteleződni. A közösség pedig annál sikeresebb, működőképesebb, minél több elkötelezett, felelős ember alkotja. A pusztai vándorlás legdrámaibb pillanataiban őseink többször szemrehányást tettek Mózesnek és az Örökkévalónak, mennyivel kényelmesebb volt a szolgaság viszonylagos biztonságában élni, ahol ugyan nagyon rossz, de legalább megmondják mit, hogy kell csinálni, az okok és okozatok egyszerűek, ha engedelmeskednek, békén hagyják őket, ha nem, büntetést kapnak. A folyó adottság, mindig van víz az öntözéshez, csak működtetni kell. Az Örökkévalóval kötött szövetségben, a megígért új hazában nincs éltető folyó, nem lehet öntözéses földművelést kialakítani, a termés és az ember kiszolgáltatott az esőnek és az Örökkévalónak. A Kánaán földjére megérkező és később letelepedő őseink az időjárásnak, mi, a modern korban élő utódok a természettől való elszakítottágnak, az állandó jóllakottságnak, a leegyszerűsített ok-okozati viszonyoknak vagyunk kiszolgáltatva. A szabadság felnőtt, érett én-állapot, amelyben a kiszolgáltatottság ráhagyatkozássá válik, tetteinket nem a büntetéstől való félelem, hanem az Örökkévaló törvényei alapján kialakított meggyőződésünk irányítja. Az isteni büntetés a cselekvés, vagy épp a cselekvés hiányának következménye. Az Örökkévalóval való kapcsolatban a megkötött szövetség adja a kereteket, iránymutatást, de a döntés és a felelősség az egyéné. Az Örökkévaló második személyben szólít meg, hol többes számban, hogy a közösség minden tagja egyformán magára vonatkoztassa, hol pedig egyes számban, az egyént megszólítva. Az Örökkévalóval való szabad és felnőtt kapcsolat azt jelenti, hogy az „ÉN” teljes szívvel, azaz érzelmileg, teljes lelkével, azaz spirituálisan tudatában van annak, hogy döntéseinek következményei vannak, hogy pusztán jelenléte hatással van a közösségre, amiben él. Ha valaki ennek tudatában él, az kifelé is láthatóvá válik, megjelenik fejdíszként a homlokán. Valójában erre kell megtanítanunk gyermekeinket. Hogy ne elégedjenek meg a szolgaság kényelmes biztonságával, csak a Szövetséggel járó bizonytalanság, kiszolgáltatottság felvállalásával lehetnek szabadok, és merjenek ráhagyatkozni az Örökkévalóra, aki nem gyerekesen jutalmaz és büntet, hanem törvényeivel megtanít felelősséget vállalni tetteinkért és erőt, bátorságot önt a szívünkbe.

Zeitler Ádám: A heti szakasz számomra a határmezsgyéről szól. Megérkezünk a hosszú út végén az új, a várva várt küszöbére, legyen szó akár földrajzi területről, politikai rendszerről, munkahelyről, oktatási intézményről, vagy élethelyzetről. Már a kilincsen a kezünk, és egy lépés választ el attól, hogy kilépünk az áhított fényre, azonban valaki megkopogtatja a vállunkat és ránk szól, hogy – hohó, barátocskám, hová olyan sietve? Álljunk csak meg egy pillanatra! A szemünket forgatva nézünk vissza a hang forrására, hogy jaj, ugye nem most fog ez a vénember nekiállni okoskodni... Végre célba értünk, erre várunk oly rég, ezért dolgoztunk és szenvedtünk már mióta. Nem lehetne, hogy most átmegyünk a kapun és majd utána filozofálgatunk az élet nagy kérdéseiről? Sokszor érezzük úgy, hogy fordulóponthoz érkeztünk. Végre hátunk mögött tudhatjuk az ósdi, rossz dolgokat és jöhet az új, a rég áhított. Alig várjuk, hogy a letűnt és nem feltétlenül kellemes éra minden emléke a feledés jótékony homályába merüljön – ha kell, ezért akár aktívan teszünk is. Pedig milyen fontos lenne számot vetni a múlttal! Talán mi, magyarok is hajlamosak vagyunk a változások idején a múltat teljesen eltörölni vagy démonizálni. A rendszerváltásnál ördögi színezetet kapott minden, ami '90 előtt történt. Nem mérlegeltünk, nem néztük végig, mi az, amit valóban azonnal ki kell dobni, melyek azok a területek, ahol a szándék jó lehet, csak újra kell gondolnunk a hogyan, illetve mi az,

ami működik és folytatható. Nem néztünk hátra, nem számoltunk el a múlttal, hanem gyorsan átugrottunk a rég várt újba, azt remélve, hogy majd minden magától a váltás tényétől jobb lesz. Félreértés ne essék, semmi szükség a hamis nosztalgiára. Objektív számvetésre és a tanulságok levonására van szükség annak érdekében, hogy az újba felkészülten lépünk be és ne kövessük el újra és újra a múlt hibáit. Ha ez nem történik meg, folyamatosan mindent előről kell kezdenünk, és minden egyes alkalommal visszacsúszunk a startmezőre. Az új rendszerekben, legyen szó politikai elit leváltásáról, egy vállalatvezető érkezéséről vagy egy friss tudományos elméletről, rendszerint mindent és mindenkit ki kell rúgni, akinek, vagy aminek a régihez bármi köze volt, anélkül, hogy helyet adnánk a számvetésnek: ki az, aki jó szakember és sem a tudása, sem a tapasztalata nem helyettesíthető, és ki az, aki valóban potyautas, vagy mi az, ami még megállja a helyét a régeből és mi az, ami idejéért. Mindig újra fel akarjuk találni a spanyolviaszt az oktatástól a politikai rendszereken keresztül a gyereknevelésig. Egy nép, egy nemzet, de akár az egyén is csak akkor fejlődhet folyamatosan, ha képes azelőtt, hogy új korszakba lépne, elemezni a múltat, levonni a tanulságokat és ezek fényében megfelelő döntéseket hozni. Az új csak akkor lesz jobb, ha aktívan teszünk érte, hogy jobb legyen, ellenkező esetben megmarad egy mezei jelzőnek.

HÍREK A VILÁGBÓL

A Moszad vezetője a túsalkuról tárgyalt Dohában. https://bzsh.hu/2025/08/14/a-moszad-vezetoje-a-tuszalkurol-targyalt-dohaban/
„Most érkeztem Gázából, s mondom az igazságot az éhezéssel kapcsolatos vádakról". https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/izrael-vedelmeben/most-erkeztem-gazabol-s-mondom-az-igazsagot-az-ehezessel-kapcsolatos-vadakrol
Felfüggesztettek egy légiirányítót a párizsi Charles de Gaulle repülőtéren, mert “Free Palestine” üzenetet küldött az El Al izraeli légitársaság egyik járatának legénységéhez a velük folytatott rádióbeszélgetés során – közölte a francia közlekedési minisztérium. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/egy-francia-legiiranyito-free-palestine-uzenetet-kuldott-egy-el-al-gep-legenysegenek
Egyik pillanatban ez életed legboldogabb napja, a másikon a pokolban találsz magad. https://kibic.hu/2025/08/12/egyik-pillanatban-ez-eleted-legboldogabb-napja-a-masikban-a-pokolban-talalod-magad/
Tízezrek tiltakoztak a teljes gázai megszállás ellen – mi áll a háttérben? https://izraelinfo.com/2025/08/12/tizezrek-tiltakoztak-a-teljes-gazai-megszallas-ellen-mi-all-a-hatterben/
A Hamász követelése és terroristák a segélyszállító teherautó-sofőrök között. https://ujkelet.live/2025/08/14/a-hamasz-kovetelesei-es-terroristak-a-segelyszallito-teherauto-soforok-kozott/
Újabb telepkeket építenek az izraeliek Ciszjordániában. https://infostart.hu/kulfold/2025/08/14/ujabb-telepeket-epitenek-az-izraeliek-ciszjordaniaban
A korai bronzgyártás bizonyítékát tárták fel Izraelben. https://bzsh.hu/2025/08/12/a-korai-bronzgyartas-bizonyitekat-tartak-fel-izraelben/
A Kibuci Buci táborozói idén a csurgói zsidó temetőt tették rendbe. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/zsido-vilag/a-kibuci-buci-taborozoi-iden-a-csurgoi-zsido-temetot-tettek-rendbe
A Torontói Nemzetközi Filmfesztivál (TIFF) vezérigazgatója nyilatkozatban kért elnézést, miután nagy felháborodást váltott ki, hogy levették a műsorról a „The Road Between Us: The Ultimate Rescue” című dokumentumfilmet, amely az október 7-i hamászos mészárlást dolgozza fel. Hangsúlyozta, hogy most azon dolgozik, hogy a film mégis bemutatásra kerüljön az idei fesztiválon. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/a-felhaborodas-utan-a-tiff-megis-vetiteni-szeretne-az-oktober-7-i-terortamadasrol-keszult-dokumentumfilmet
Gunter Demnig személyesen helyez el botlatóköveket Magyarországon. https://kibic.hu/2025/08/13/gunter-demnig-szemelyesen-helyez-el-botlatokoveket-magyarorszagon/
Ki akadályozza a túsalkut? https://izraelinfo.com/2025/08/12/ki-akadalyozza-a-tuszalkut/
Szmotrich halálos terve, és az árulóból lett nemzeti hős Sza’ar. https://ujkelet.live/2025/08/14/szmotrich-halalos-terve-es-az-arulobol-lett-nemzeti-hos-szaar/
Kneecap-balhé: nem várt fordulat a Szigeten, zúgott a F*ck Orbán és a Free Palestine. https://www.atv.hu/belfold/20250812/kneecap-botrany-koncert-zene-sziget/
A magyar külügyminiszter Gideon Szaárral egyeztetett a közel-keleti helyzetről. https://bzsh.hu/2025/08/11/a-magyar-kulugyminiszter-gideon-szaarral-egyeztetett-a-kozel-keleti-helyzetrol/
Gadó János: Izrael-kritika, antiszemitizmus, zsidó(ön)gyűlölet. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/hirek-lapszemle/gado-janos-izrael-kritika-antiszemitizmus-zsido-on-gyulolet
A szélsőjobb izraeli pénzügyminiszter, Becalel Smotrics bejelentette: több mint 3000 lakóegység építését tervezi jóváhagyni a rendkívül vitatott E1-es telepesszabványban, Jeruzsálem és Ma’ale Adumim között, a nyugati parton — kijelentve, hogy ez a lépés „eltemeti a palesztin állam gondolatát” – írja a Times Of Israel. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/a-palesztin-allam-gondolanak-eltemetese-szmotrics-palyazatot-hirdet-3401-lakoegysegre-a-befagyasztott-telepesszabvan

A dermedtség, a veszteség és az újrakezdés mintázatai. https://kibic.hu/2025/08/14/a-dermedtseg-a-veszteseg-es-az-ujrakezdes-mintazatai/
Netanjahu és a korlátlan hatalom. https://izraelinfo.com/2025/08/13/netanjahu-es-a-korlatlan-hatalom/
Rosszullétek a hőség miatt a hadseregben is. https://ujkelet.live/2025/08/14/rosszulletek-a-hoseg-miatt-a-hadseregben-is/
“Segíteni fogunk” – döbbenetes üzenetet küldött Netanjahu az irániaknak. https://www.atv.hu/kulfold/20250813/netanjahu-iran-izrael-lazadas-idf/